

Arbejde med romaer: inddragelse og selvstændiggørelse af lokalsamfund

Resumé

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder fastlægger rettigheder, der er særligt relevante for personer af romaoprindelse. Den vigtigste er retten til ikkeforskelsbehandling (artikel 21).

Trods bestræbelserne på nationalt, europæisk og internationalt plan på at fremme romaernes sociale og økonomiske integration i EU oplever mange romaer stadig dyb fattigdom, dybtgående social udstødelse og forskelsbehandling. Dette indebærer ofte begrænset adgang til kvalitetsuddannelse, -job og -tjenester, lave indkomstniveauer, andenrangs boligforhold, dårlig sundhedstilstand og lavere forventet levetid. Disse problemer medfører desuden ofte uoverstigelige hindringer for udøvelsen af deres grundlæggende rettigheder, der er garanteret i EU's charter om grundlæggende rettigheder.

I de senere år har EU forstærket sine bestræbelser på at fremme den sociale integration af romaer og bekæmpe diskrimination og romahad. Et vigtigt vendepunkt kom i april 2011: Europa-Kommissionen – der var fast besluttet på at opnå mere håndgribelige forandringer – indførte EU-rammen for de nationale strategier for romaers integration frem til 2020¹. Den opfordrer medlemsstaterne til at opstille særlige nationale strategier for integration af romaer eller et integreret sæt politiske foranstaltninger til forbedring af romaernes integration med hensyn til uddannelse, beskæftigelse, boliger og sundhed. I december 2013 afgav Rådet en henstilling om effektive foranstaltninger til integration af romaer i medlemsstaterne, hvori det opfordrede

til at støtte »romaernes aktive borgerskab ved at fremme deres sociale, økonomiske, politiske og kulturelle deltagelse i samfundet, også på lokalt plan«². Kommissionen vurderer årligt, hvor langt man er nået med at gennemføre henstillingen³.

EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder deltog i Europa-Kommissionens roma-taskforce i 2010 og 2011 og fremlagde undersøgelsesbaseret statistisk materiale⁴ om romaernes situation. Dette materiale kunne dog ikke forklare, hvorfor EU's investeringer i integration af romaer ikke gav de forventede resultater. Agenturet tilrettelagde derfor et flerårigt forskningsprojekt med henblik på at finde frem til og forstå virkningen af barriererne og drivkræfterne for vellykket investering i integration af romaer. Projektet »Lokalt engagement i romaernes integration« blev gennemført i 21 lokalsamfund i 11 EU-medlemsstater, hvor man undersøgte overholdelsen og den praktiske gennemførelse af princip nr. 10 i EU's fælles grundprincipper for romaernes integration med hensyn til romaers aktive deltagelse⁵. Der er desuden behov for denne undersøgelse, fordi det er

1 Europa-Kommissionen (2011): *En EU-ramme for de nationale strategier for romaers integration frem til 2020*. KOM(2011) 173 endelig, Bruxelles, 5. april 2011.

2 Rådet for Den Europæiske Union (2013), Rådets henstilling 378/1 af 9. december 2013 om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne, EUT 2013, C 378, s. 378/6.

3 Yderligere oplysninger findes på Kommissionens webside om [integration af romaer i EU-landene](#).

4 FRA (2009): *EU-MIDIS – Data in focus: the Roma*. Luxembourg, Den Europæiske Unions Publikationskontor (Publikationskontoret).

5 Rådet for Den Europæiske Union, Rådets konklusioner om romaernes integration. 2947. samling i Rådet (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik), Luxembourg, 8. juni 2009, *Fælles grundlæggende principper for integration af romaer – som drøftet på det 1. møde i den integrerede europæiske platform for romaernes integration*, april 2009.

afgørende med en dybere forståelse af drivkræfter og barrierer for integrationsindsatsen på lokalt niveau, for at man kan tilrettelægge og overvåge gennemførelsen af foranstaltninger, der følger af nationale og europæiske politiske rammer, herunder EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration, raceligestillingsdirektivet og EU's antidiskriminationslovgivning.

Dette projekt fremmer romaernes lokale engagement og styrker deres evne til at deltage på mere lige fod med de lokale myndigheder og civilsamfundet. Dets metoder dækker udformning, planlægning, gennemførelse og overvågning af en bred vifte af små tiltag på forskellige områder lige fra uddannelse til beskæftigelse, sundhedsvæsen, boliger, kultur mv. Disse tiltag var forskningsmæssigt uundværlige som middel til at skaffe data og information. Set fra de pågældende romasamfunds synsvinkel var disse tiltag et vigtigt resultat af projektet, da samfundene selv kunne fastlægge prioriteter og gennemføre initiativer med støtte fra eksperter i feltarbejde og lokale myndigheder. Tilrettelæggelsen af aktiviteterne i projektet har desuden været med til at sætte fokus på de udfordringer, som romaer, sintier og andre roma- og nomadegrupper oplever dagligt, og har derved øget opmærksomheden omkring diskrimination og romahad. Et direkte resultat af undersøgelsesprocessen er, at den fremmer forskellige former for samarbejde og engagement mellem lokale myndigheder og romasamfund, hvor et sådant samspil i mange tilfælde ikke fandtes før. Folk har lært at give udtryk for deres behov og arbejde sammen om at finde fælles løsninger på lokale udfordringer for integrationen. Selv det at prøve sig frem under hele forskningsprocessen for at få et samarbejde i gang mellem lokale myndigheder, romaer og andre beboere har i denne forstand givet værdifulde erfaringer, der kaster lys over komplicerende faktorer og vanskeligheder ved tiltag til integration på lokalt plan.

Det fremlagte materiale kan hjælpe EU og dets medlemsstater med at forbedre deres politiske reaktioner, herunder finansieringsinstrumenternes udformning, med henblik på, at romaerne deltager på en meningsfuld måde i foranstaltninger til forbedring af deres sociale integration.

Hovedmålsætningerne for denne undersøgelse var derfor at:

- finde frem til og forstå, hvad der virker, og hvad der ikke virker, hvad angår at inddrage romaerne på lokalt niveau, og årsagerne dertil;

- generere materiale om hele processen i bestræbelserne på at inddrage romaerne lokalt, herunder hvordan prioriteter fastlægges af lokalsamfund og lokale myndigheder, hvordan lokale interessenter når frem til enighed, hvordan folk helt præcist deltager, og hvilke roller de indtager;
- fremme lokalsamfundenes deltagelse i integrationsbestræbelserne og finde ud af, hvordan forskellige måder at deltage på kan gennemføres;
- fastslå, om øget deltagelse af medlemmer af lokalsamfundet kan føre til bedre integrationsresultater og/eller bedre udformede lokale initiativer.

Hovedrapporten handler om at forstå og udforske processen til integration af romaer på lokalt plan. Den identificerer de vigtigste drivkræfter og hindringer for lokal integration af romaer – med andre ord at forstå, hvad der virker for integration af romaer, og hvad der ikke virker og hvorfor. Undersøgelsen er tilrettelagt inden for rammerne af integration af romaer, men dens logik og metoder rækker ud over spørgsmål vedrørende romasamfund. Deltagelsesbaserede tilgange til lokale initiativer og lokal opstilling af strategier har potentiale for at forbedre politikker og projekter vedrørende andre grupper i sårbare situationer – således handicappede, børn, hjemløse, indvandrere og flygtninge – såvel som den almindelige befolkning. Sådanne tilgange kan desuden bidrage til at sætte borgerne i stand til at kræve deres ret og forbedre deres egen lokale situation.

Denne sammenfattende rapport præsenterer de vigtigste resultater af feltarbejdet og FRA's udtalelser, der er baseret på dem. Hovedrapporten, *Working with Roma: Participation and Empowerment of local communities*, fremlægger detaljeret resultaterne af feltarbejdet. Derudover ledsages hovedrapporten af 21 lokale undersøgelser fra de 11 deltagende EU-medlemsstater samt videoer og andet materiale, der findes på projektets webside⁶.

6 Se FRA (2018): *Working with Roma: Participation and empowerment of local communities*. Luxembourg, Publikationskontoret. Projektets webside er tilgængeligt på FRA's webside.

Vigtigste resultater og FRA's udtalelser

Undersøgelsen giver et væld af viden om social integration og integration af romaer i praksis. Som det fremhæves i mange af de enkelte lokale studier, kan der opnås meningsfuld og håndgribelig forandring, lokalsamfundene kan styrkes, og lokale myndigheder kan blive mere ansvarlige og effektive i arbejdet med at beskytte og fremme deres lokale borgers rettigheder. Undersøgelsen viser desuden, at deltagelsesbaserede processer, der giver lokale borgere mulighed for at tage del i beslutningsprocesserne, kan være et vigtigt redskab i sociale integrationsprocesser. At indse kompleksiteten af social integration og eksklusion kan være med til at sætte andre eksisterende oplysninger ind i en sammenhæng og kan være et første skridt i retning af at løse de faktiske problemer på stedet.

Fremme af romaers meningsfulde deltagelse i aktiviteter, der berører dem

Deltagelse er et af EU's »10 grundlæggende principper for romaernes integration«. Romaers deltagelse i udformningen af projekter, strategier og lokale integrationsbestræbelser, der har til formål at støtte dem, er nøglen til vellykket gennemførelse af dem. De nærmere former for deltagelse kan være forskellige i dybde og intensitet. De offentlige myndigheder kan f.eks. opfordre beboere til at deltage i arrangerede møder, opfordre dem til at bidrage til beslutningsprocesserne eller bede dem deltage i gennemførelsesforanstaltninger. Undersøgelsen viser, at det kan være vanskeligt at skabe et rum, hvor folk arbejder sammen på en meningsfuld måde, lærer at indgå kompromiser og finder fælles løsninger. At fremme dette kræver derfor erfaring og dygtighed.

At gøre lokalbefolkningen interesseret i initiativer og inddrage dem kan være udfordrende. De vil vide, hvordan påtænkte tiltag kan løse deres mest presserende behov, og at deltage i projekterne kan undertiden forekomme at være uden sammenhæng med deres daglige problemer. Enighed om bestemte mål og opnåelse af konkrete resultater, der giver mennesker håndgribelige fordele, uanset hvor små, er en måde at sikre deltagelse i projekter og andre integrationsaktiviteter på. At opfylde grundlæggende behov såsom tilstrækkelige boliger, adgang til sundhedspleje, uddannelse og beskæftigelse kan også være vigtigt, inden der tages initiativ til mere abstrakte former for udvikling af lokalsamfundet. Undersøgelsen viser, at for at fastholde engagementet hos den lokale befolkning er det vigtigt at

opbygge tillid hos romasamfund og lokale myndigheder, komme ud over, at man har vænnet sig til rituel deltagelse, løse konflikter eller stigende spændinger og erkende, at man ikke kan tvinge nogen til at deltage.

Lille – socialrådgivere fra AFEJ deltagere i et møde for ytringsgrupper uden for romafamiliernes hjem. Gennem ytringsgrupperne kunne romaerne give udtryk for deres problemer, behov og ideer (© FRA).

Dette er relevant, fordi der i mange kommuner og lokalsamfund er frustration over, at der i årevis har været begrænsede eller slet ingen fremskridt i romaernes integration. Få kommuner er villige eller i stand til at investere kraftigt i forandringer, og lokalsamfundene er ikke altid motiveret til at blive aktivt involveret. Undersøgelsen viser, at fokusering på vellykkede tidligere projekter og nogle lokale myndigheders villighed og åbenhed over for at tage initiativer til integration af romaer er nødvendige forudsætninger ved planlægning af nye aktiviteter for at opnå ægte engagement hos de lokale aktører. Undersøgelsen viser desuden, at hvis man udvikler og anvender gennemførelsesmetoder, der afspejler både de lokale særlige forhold og de involverede personers særlige behov, kan det resultere i mere vellykket udfald af projekterne. Særlig vigtigt er det at imødekomme romakvindens konkrete behov – og dermed give dem en reel rolle i projekterne. Der er med andre ord ingen generel løsning på romaernes integration.

Mange i lokalsamfundene var aldrig blevet spurgt om, hvad de har brug for, og mange havde vænnet sig til at være passive modtagere for projekter eller programmer til social integration, der var udformet og gennemført af aktører uden for lokalsamfundet. De havde som regel opfattet, at deltagelsen drejede sig om at være med i et møde, et kursus eller en workshop eller som midlertidigt

ansat at udføre aktiviteter, de ikke selv havde tilrettelagt. Da der er begrænsede erfaringer med mere meningsfulde former for deltagelse, er der behov for at støtte og opbygge evnen hos lokalsamfundets medlemmer til at kræve deres ret til aktivt at engagere sig i projekter, der vedrører dem, og at føle sig i stand til at udtrykke deres behov. De nationale eller lokale myndigheder skal derfor også inddrage eksperter, som kan kommunikere effektivt med lokalsamfundene.

Alt dette peger på den vigtigste lære, der er draget: Deltagelse skal være meningsfuld. Dermed menes at tage problemer op, der svarer til folks behov, og give dem en reel rolle i at definere og nå de mål, der er omfattet af strategier, politikker og projekter for social integration. Lokale myndigheder og andre aktører, der gennemfører projekter eller foranstaltninger til social integration, bør tilstræbe at vælge og gennemføre former for deltagelse, der ikke kun har overfladisk symbolsk karakter. Meningsfyldt og fuld deltagelse kræver desuden tid, så deltagerne får mulighed for at udvikle deres evner bl.a. til kommunikation.

FRA's udtalelse 1

Medlemsstaterne og især de lokale myndigheder må skabe betingelser, der gør det meningsfuldt for romaerne at deltage i tiltag til lokal integration. Lokale myndigheder og aktører, der gennemfører projekter eller foranstaltninger til social integration, bør klart fremlægge mål og formål, specifikke output og resultater samt rammebetingelser for alle tiltag til social integration for at opnå og fastholde lokalbefolkningens motivation. De bør desuden gøre en særlig indsats for at sikre, at deltagelse ikke kun har overfladisk symbolsk karakter. Dette indebærer at engagere sig i lokalsamfundet og støtte det i at deltage i beslutningsprocessen, så den kommer til at afspejle dets synspunkter i forbindelse med lokale integrationsstrategier, -handlingsplaner og -projekter.

FRA's udtalelse 2

Lokale myndigheder og projektansvarlige bør tage kønsaspekter i betragtning som potentielle hindringer for kvinders deltagelse i aktiviteterne og forbedrede strategier til at overvinde dem. Tid og sted for møder og aktiviteter bør vælges ud fra lokalsamfundets særlige forhold og behov. Der bør desuden tages hensyn til, hvordan sådanne hensyn kan berøre især romakvinder eller -børn, som kan have begrænsede muligheder for tilstedeværelse eller har andre problemer, der har betydning for deres mulighed for at deltage.

Opbygning af tillid mellem samfundene for at sikre succes

Tillid mellem interessenter – eller mangel på tillid – har betydning for gennemførelsen af projekter for integration. At bygge videre på eksisterende relationer er et vigtigt element i at samarbejde med lokalsamfund. Når lokalsamfund har tillid til de enkeltpersoner, der gennemfører projekterne, er de mere tilbøjelige til at deltage i aktiviteter i projektet og åbent give udtryk for deres tanker og meninger; tiltagene vil derfor ende med at give mere konkrete, meningsfulde resultater. Undersøgelsen viser, at når lokale initiativer ikke opfylder forventningerne til imødekommelse af folks behov, fører det efterhånden til mistet tillid og til sidst manglende motivation til fortsat at deltage.

At skabe tillid og udpege lokale »bannerførere«, der har et etableret tillidsforhold til lokalsamfundet, er en vanskelig og kompleks proces. I lokalsamfund, hvor indkommende eksperter opfattes som »udenforstående« og ukendte for lokalsamfundet, må der investeres megen tid og energi i at oprette og udbygge af et tillidsforhold. Når tiltagene til integration foretages af personer, som lokalsamfundet i forvejen har tillid til gennem eksisterende netværk og tillidsforhold, er de i stand til hurtigere at få aktiviteter sat i gang og få folk til at gå dybere ind i dem på en mere deltagelsesbaseret måde. At levere håndgribelige ændringer, der modsvarer lokalsamfundets behov, og at arbejde med romaers og ikke-romaers fælles problemer på en gennemsigtig måde er også afgørende for at fastholde tilliden og deltagelsen.

Stara Zagora – lokalbeboere fra Lozenetz-kvarteret diskuterer deres idealbolig og grundplanen for et modelhus ved en fokusgruppedebat i februar 2016 (© FRA).

FRA's udtalelse 3

Medlemsstaterne bør mobilisere nationale ressourcer og EU-midler for at støtte lokale myndigheder og civilsamlingsorganisationer, der arbejder med romaer, i at opnå konkrete reaktioner på lokale behov. Når de går i dialog med romaerne, bør de støtte en deltagelsesbaseret tilgang og integrere medbestemmelse i lokalpolitik og strategiudvikling. Dette bør de gøre ved at bygge på eksisterende netværk og tillidsforhold, være opmærksomme på bannertføres rolle og den tid, det tager at opbygge et tillidsforhold med et lokalsamfund, og også inddrage ikke-romaer i spørgsmål af fælles interesse.

Styring af forventningerne ved gennemsigtig og lettilgængelig kommunikation

Fyldestgørende og skræddersyet information om lokale politikker, strategier og projekter er afgørende for at kunne styre lokalbefolkningens forventninger og sikre vellykket implementering af integrationstiltag. Hvordan man formidler et projekts mål, metoder og begrænsninger til lokalsamfundene, er i mange tilfælde lige så vigtigt som selve informationen. Information, som nogle anser for klar og enkel, vil andre undertiden opfatte eller fortolke anderledes. Sådanne (mis)forståelser skyldes ofte, hvordan hovedbudskabet kommunikerer, både inden for og til lokalsamfundet.

Dynamikken i lokalsamfundet er i vid udstrækning afgørende for, hvordan budskaberne kommunikerer og med hvilke midler. Det er afgørende at have tilstrækkelig indsigt i sådanne dynamikker i betragtning af, at mange af lokalsamfundets medlemmer ofte har begrænset erfaring i og evne til at deltage. Det er projektledernes ansvar at sørge for, at alle informationer om lokalsamfundets deltagelse i projekter, integrationsaktiviteter og lokale politikker og strategier kommunikerer til deltagerne på en lettilgængelig og forståelig måde. Dette kan bestå i at bruge et lettilgængeligt sprog på deltagernes modersmål, undertiden et enkelt sprog uden jargon, og gentage det så meget, at alle har en lige og fuld forståelse for, hvad der planlægges, og hvilke aktiviteter der finder sted, hvordan og på hvilke betingelser. Undersøgelsen viser desuden, at

kommunikation på personligt plan er mere effektiv end indirekte gruppebaserede medier som nyhedsbreve, udsendelser og brochurer, når det gælder om opnå og fastholde lokalsamfundets motivation til at deltage i integrationstiltag.

Det er afgørende med større gennemsigthed i kommunikationen af, hvordan tiltag føres ud i praksis, og hvordan beslutninger træffes, for at kunne styre forventningerne og sikre en fælles forståelse hos alle. Roller og ansvarsområder og begrænsningerne for dem bør formidles med omhu for at undgå tab af tillid på grund af urealistiske forventninger til resultaterne af et projekt eller af politikker.

Megara – borgmesteren besøger romakvarteret under et møde for at forklare undersøgelsen og mobilisere folk til at deltage; der var ofte opsøgende aktiviteter i nabolaget (© FRA).

FRA's udtalelse 4

Lokale myndigheder og projektledere bør tage skridt til at sørge for, at oplysningerne om projekter og lokale politikker er gennemsigtige og formidles klart, lettilgængeligt og letforståeligt. Metoderne til kommunikation bør vælges og bruges med omhu for at kunne styre forventningerne og styrke lokalbefolkningens deltagelse i projekter og andre integrationstiltag.

Betydningen af relationerne i lokalsamfundet for tilpasning af integrationsindsatsen

For relationerne i lokalsamfundet viser undersøgelsen nogle interessante tendenser, der ikke kun kan påvirke valget af metoder til deltagelse og engagement, men også resultaterne og succesen af lokale initiativer. Forholdet mellem lokalsamfund blandt romaerne, spændinger mellem romaer og ikke-romaer, magtforholdet mellem lokalsamfund og lokale myndigheder, lokale myndigheders rolle og velvilje samt en række andre lokalt virkende dynamikker i forholdet mellem forskellige aktører har alle indflydelse på projekternes resultater og den måde, lokale tiltag og strategier udformes og gennemføres på. Undersøgelsen belyser også vigtigheden af bannerførere, formidlere og civilsamfundsorganisationer for fremme af lokale tiltag.

»Bannerførere« i lokalsamfundene har – ofte på grund af deres rolle eller personlighed – stor betydning for gennemførelsen og succesen af lokale aktiviteter. De kan være afgørende for, om enkeltpersoner bliver motiveret til at deltage, for at opbygge tilliden til projektledere og aktiviteterne i projekter og for at styrke projekternes troværdighed. Når projekter giver mulighed for sådanne bannerførere, kan de medvirke til at nå ud til andre medlemmer af lokalsamfundet og få dem inddraget i lokale aktiviteter og projekter.

Bologna – lokale sintier og romaer diskuterer deres synspunkter om hovedudfordringerne for social integration og manglen på talsmænd og mæglere i lokalsamfundet (© FRA).

Der er mange måder at give folk indflydelse på. I undersøgelsen søges det at give de pågældende lokalsamfund indflydelse ved først at spørge dem om, hvad de har brug for, informere dem om deres rettigheder, og hvordan de kan gøre dem gældende, og støtte dem i at blive igangsættere af forandringer. Når folk får lejlighed til at udtrykke deres synspunkter i dialog med de lokale myndigheder, giver det dem bedre mulighed for at kæmpe for deres rettigheder, og det har potentiale til at føre til større frigørelse. De lokale myndigheder lærer at være lydhøre over for deres borgeres behov og synspunkter, og de lokale beboere lærer at stille mere realistiske forventninger. Som noget endnu vigtigere viser undersøgelsen, at når man giver romaer større indflydelse, kan det hjælpe med at bryde det stereotype billede af dem som de evige ofre og få dem til at fremstå som ligeværdige, der kræver deres andel i samfundets udvikling og fremskridt. Navnlig målrettede tiltag til at styrke romakvinder og unge romaer i flere lokaliteter har været vigtige for projektets succes.

FRA's udtalelse 5

Medlemsstaterne og de lokale myndigheder bør støtte de projektsvarlige med at kortlægge den lokale sammenhæng og dynamikken og magtforholdene i lokalsamfundet, før projekterne tilrettelægges og sættes i værk. De lokale myndigheder bør identificere »bannerførere« og få dem inddraget i at række ud til lokalsamfundene og styrke troværdigheden af integrationsindsatsen lokalt. De lokale myndigheder bør også skabe plads til, at alle bliver hørt, og navnlig gøre en målrettet indsats for at styrke romakvindes og unge romaers position.

Integrering af deltagelsesbaserede tilgange og fleksibilitet i finansieringsmekanismerne og projekternes udformning

Undersøgelsens resultater giver værdifuldt indblik i, hvordan lokale tiltag til integration kan tilrettelægges, gennemføres og overvåges bedre, og markerer problemer og aspekter, der bør undgås. En række af de indvundne erfaringer kan give bedre ressourceudnyttelse, uanset om de kommer fra lokale budgetter, nationale fondsmidler, de europæiske struktur- og investeringsfonde (ESIF) eller andre finansieringskilder. Deltagelsesbaserede tilgange er navnlig vigtige, når projekter gennemføres i lokalsamfund, hvor tidligere tiltag ikke har kunnet nå ud til den lokale befolkning og støtte romaerne,

og hvor lokalsamfundene til stadighed er blevet skuffet. Undersøgelsens resultater viser, at fremme af aktiviteter i lille skala på lokalsamfundsbasis, herunder fremme af bevidstgørelse om rettigheder og kulturel interaktion, tiltag rettet både mod romaer og ikke-romaer samt mere fleksible rammer og længere tidsplaner, kan føre til meningsfulde resultater og ændre romaernes lokale situation. Det er også vigtigt at tilrettelægge lokale tiltag, så de ikke er isolerede, men hører under de bredere rammer af sociale integrationsprojekter for romaer og lokalsamfund i marginaliserede eller sårbare situationer for derved at sikre, at virkningen er holdbar på længere sigt. Projekter lykkes bedre, når de bygger på eksisterende tillids- og solidaritetsforhold, der fremmer og styrker det sociale netværk inden for og mellem lokalsamfundene.

Undersøgelsens resultater understreger desuden, at projekter og integrationstiltag, der gennemføres i lokalsamfundet, ikke altid får tidsrammer, der er tilstrækkelige til at give plads til deltagernes opbygning af tillid, oplæring og tilegnelse af færdigheder eller til overvågning og evaluering og heller ikke tilstrækkelig fleksibilitet til at justere aktiviteterens fokus eller retning. Bedre tid og større fleksibilitet til deltagelsesbaserede metoder og cykliske processer, der giver mulighed for at revidere og korrigere projekterne, kan også være medvirkende til at opnå varige meningsfulde resultater.

De nuværende finansieringsmekanismer har desuden en tendens til at fokusere på målbare output og resultater til at registrere projekternes succes og sikre ansvarlighed over for donorer og finansieringsordninger. Ikke alle meningsfulde resultater er imidlertid målbare med kvantitative indikatorer. Det er vanskeligt at indfange de vigtige virkninger af deltagelsesbaserede og mere subtile effekter såsom at give større indflydelse og ændre lokalsamfundenes sociale struktur, og dette mangler sædvanligvis i projekternes evaluering og vurdering. Man

risikerer at miste værdien af at gennemføre deltagelsesbaserede metoder, hvis dette ikke afspejler sig i de formelle mekanismer til projektrapportering.

Pavlikeni – det lokale tiltag var rettet mod uddannelsesinitiativer, herunder støtte til deltagelse i førskoleundervisning (© FRA).

FRA's udtalelse 6

Medlemsstaterne og de lokale myndigheder bør sørge for, at der er sammenhæng mellem de lokale projekter og de bredere nationale, regionale og lokale integrationspolitikker og -strategier for at sikre, at virkningen opretholdes på længere sigt.

Medlemsstaterne og de lokale myndigheder bør sørge for, at projekter og integrationstiltag, der gennemføres på lokalsamfundsplan, har tilstrækkelige tidsrammer til at give plads til processerne bestående i deltagelse, opbygning af tillid og tilegnelse af færdigheder hos deltagerne samt overvågning og evaluering. De bør desuden støtte deltagelsesbaserede projekter, der kombinerer kvantitativ rapportering af resultater med en mere helhedspræget indsigt i engagement og deltagelse. En flytning af fokus fra forventede udfald og resultater til gennemførelsesprocessen kan føre til en mere meningsfuld ændring i de menneskers liv, som sådanne projekter og aktiviteter er beregnet til at hjælpe.

Denne rapport fremlægger de vigtigste resultater af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder i dettes projekt om lokalt engagement i integration af romaer, hvor det undersøges, hvordan romaerne bedst kan inddrages i lokale tiltag til integration. Ved at bringe lokale myndigheder og beboere, især romaer, sammen har det undersøgt, hvilke aspekter der virker, hvilke der ikke gør det og hvorfor. De 21 lokalsamfund i de 11 medlemsstater, der omfattes af undersøgelsen, var forskelligartede i lokale sammenhænge, behov og udfordringer. Men i dem alle sammen har erfaringerne understreget, at det kræver bedre ressourceanvendelse at opnå reelle forbedringer i romaernes liv i hele EU.

Denne rapport beskriver de vigtigste erfaringer fra undersøgelsen og giver derved mulighed for at forbedre lokale integrationstiltag hvad angår deres udformning, gennemførelse og overvågning – til gavn for alle, der stadig lever på randen af samfundet, hvad enten det er romaer eller andre.

Yderligere oplysninger:

FRA's rapport *Working with Roma: Participation and empowerment of local communities* er tilgængelig i sin helhed på: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/empowering-roma>.

Yderligere information om projektet, herunder lokale casestudier på engelsk og på nationale sprog, samt videoer fra hvert deltagende lokalsamfund og andet materiale er tilgængelige på projektets webside: <http://fra.europa.eu/en/project/2015/local-engagement-roma-inclusion-leri-multi-annual-roma-programme>.

Se også relaterede FRA-publikationer:

- FRA (2018): Transition from education to employment of young Roma in nine EU Member States. Luxembourg, Publikationskontoret (tilgængelig på EN);
- FRA (2018): A persisting concern: anti-Gypsyism as a barrier to Roma inclusion. Luxembourg, Publikationskontoret (tilgængelig på EN);
- FRA (2016): Den Europæiske Unions anden undersøgelse af mindretal og forskelsbehandling (EU-MIDIS II) – Romaer – udvalgte resultater. Luxembourg, Publikationskontoret (tilgængelig på 22 sprog).

En oversigt over FRA's aktiviteter vedrørende romaers rettigheder er tilgængelig på: <http://fra.europa.eu/en/theme/roma>.

Publikationskontoret

FRA – DEN EUROPÆISKE UNIONS AGENTUR FOR GRUNDLÆGGENDE
RETTIGHEDER

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Østrig
T +43 158030-0 – F +43 158030-699
<https://fra.europa.eu/da> – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Billeder (forside og inderside, fra venstre mod højre):
© FRA-LERI_Stara_Zagora, FRA-LERI_Hrabusice, FRA-LERI_Sokolov.

Ved enhver anvendelse eller gengivelse af fotos eller andet materiale, der ikke er omfattet af ophavsret tilhørende FRA, skal der indhentes tilladelse direkte fra indehaverne af ophavsretten.

Print: ISBN 978-92-9474-522-4, doi:10.2811/295047
PDF: ISBN 978-92-9474-529-3, doi:10.2811/514021